

Intervju: Paddy Ashdown, visoki predstavnik: “Stariji političari ne mogu misliti o budućnosti BiH”

Vijeće nije završilo svoj rad, nije prošlo ni polovinu svoga rada. Ali, ako se bude provodila kampanja, onda se potkopava provođenje zakona. Mislim da trebamo učiniti slijedeće: treba ostaviti prostora Vijeću da završi svoje poslove. Kada Vijeće završi svoj dio posla, siguran sam da će biti ispoštovana nacionalna balansiranost kadrova, da niko neće biti neravnopravan. Ukoliko Vijeće ne uradi svoj posao dobro, tada treba intervenirati. Tek tada ću se ja pridružiti onima koji su nezadovoljni.

Ljiljan: Koliko su članovi Vijeća za implementaciju Mirovnog sporazuma zadovoljni onim što je do sada urađeno u Bosni i Hercegovini? Rekao bih, Vijeće je zabrinuto usporavanjem tempa reformi, a Evropska komisija traži hitne mjere kako bi se reforme ubrzale. Koliko su ove pozicije svjesni domaći političari?

ASHDOWN: Prvo da kažem da ja nisam nezadovoljan onim što je aktuelna vlast uradila u toku prošle godine, bez obzira na prepreke koje su stajale pred nama. Nisu u pravu oni koji kažu da nacionalne stranke ne mogu provesti reforme, to govore rezultati. Ali, to ne znači da se nije moglo više uraditi. Međutim, ako sada Evropa uvidi da bosanski političari vrše pritisak na sudstvo, to neće biti dobro. Time ćemo pokazati da je ova zemlja otvorena za nestabilnost, a to znači da sami zatvaramo vrata investitorima. To bi bila prava katastrofa za ovu zemlju. A budućnost ove zemlje znat ćemo u narednih nekoliko sedmica. Tada će i Evropska komisija uvidjeti da li

smo uspješni ili nismo. četiri su ključna zadatka pred nama i njihovo izvršenje ili neizvršenje će odlučiti jesmo li uspješni ili nismo. I dalje ćemo raditi na jačanju Visokog tužilačkog vijeća koje će štititi neovisnost pravosuđa, što je osnovni evropski princip. Tu je i stvaranje jedinstvene obavještajne službe. Tek ako riješimo sva pitanja koja nam se postavljaju, bit ćemo uspješni. Ne može se nijedno pitanje uraditi površno. Dakle, u ovih prvih šest mjeseci znat ćemo da li ova zemlja ima budućnost u Evropi ili nema. Sve je ovdje, u vašim rukama.

Ljiljan: Koliko su svjesni domaći političari ovoga o čemu Vi sada govorite?

ASHDOWN: Mislím da je naš problem samozadovoljstvo i nesposobnost da se shvati koliko su veliki zadaci pred nama. Ja ću upotrijebiti jednu analogiju. Pred nama je jedna ogromna planina, zaista velika planina na koju se moramo popeti. U prošloj godini većina ljudi je govorila da se nećemo moći popeti ni na prvo uzvišenje, a mi smo u tome uspjeli. Naravno, kada su ljudi došli na to prvo uzvišenje rekli su da je to bilo iscrpljujuće pa se moramo odmoriti, a ja stalno moram govoriti da je još pred nama onaj najveći vrh na koji se moramo popeti. Ja moram stalno da govorim da mi je žao što nema odmora, jer moramo nastaviti.

Ljiljan: Pažnja svijeta usmjerena je na Afganistan i Irak, proširenje i izbore u Evropskoj uniji, a sve manje na Bosnu. Koliko ovakva situacija otežava ekonomsku poziciju BiH?

ASHDOWN: Tačno je da ovakva pozicija otežava ekonomski razvoj BiH, ali treba imati na umu da ovo može biti dobar znak, a ne loš. Nije dobro biti problem da bi se na sebe skrenula nečija pažnja. A problemi koje mi sada rješavamo vode ka jačanju ekonomije, jer ne možemo više očekivati međunarodnu pomoć. Moramo shvatiti da sve što postignemo mora biti naš rezultat, a ne rezultat pomoći međunarodne zajednice. Što to prije shvatimo, prije ćemo krenuti naprijed.

Ljiljan: Reforme u oblasti carina i poreza od vitalne su važnosti za BiH. One su preduvjet za provođenje reformi koje slijede u srednjoročnom periodu. Šta bi u ovoj oblasti trebalo uraditi do polovine ove godine?

ASHDOWN: Slažem se u potpunosti. To je nešto što moramo konkretno uraditi. Moramo naći sjedište, zabrinjava Republika Srpska da nije našla sjedište za Upravu za indirektno oporezivanje. Ali mi moramo preduzeti korake kako bismo počeli raditi. Dugo nam je trebalo da izaberemo direktora. Istovremeno moramo ujediniti carine. To su praktično, konkretni zadaci. Ja sam razgovarao sa kolegama iz Evropske unije. Oni misle da bismo mnogo posla mogli uraditi na uvođenju PDV-a do 1. januara iduće godine. Po mom mišljenju, ako ovo ne uradimo, izgubili bismo jedinstvenu priliku da pokažemo Evropskoj komisiji da možemo uraditi postavljene zadatke. Ja sam nestrpljiv i ambiciozan čovjek i sve što je u mojoj moći ja ću uraditi da dođemo do tog cilja.

Ljiljan: Nije tajna da se utajom poreza i carina milioni maraka usmjeravaju ka utajivaćima, umjesto u budžete. Koliko ste zadovoljni dosadašnjom borbom organa vlasti protiv ove pojave. Da li Vam dosadašnje afere govore da postoji sprega između pojedinih političara i kriminalaca?

ASHDOWN: Ko može biti zadovoljan borbom protiv korupcije? To je još aktuelna tema, još u tkivu ove zemlje, što je teško otkloniti. Ali, to nije karakteristično za Bosnu i Hercegovinu. Možda ovdje ima i greške međunarodne zajednice, jer je nama trebalo sedam godina da postavimo vladavinu prava u ovoj zemlji. Sve ovo govori kolika je borba pred nama. Ovo o čemu Vi govorite ima duboke korijene u svim godinama nakon rata. Ako me pitate da li sam zadovoljan tempom borbe protiv ove pojave odgovorit ću Vam da nisam.

Ljiljan: Dojam je da pojedini političari nemaju odgovornosti prema građanima ove zemlje niti prema budućnosti mladih koji dolaze. Kako ovo objasniti?

ASHDOWN: To je veoma teško pitanje. Mislim da je u prirodi političara da misle kratkoročno, a i ja sam političar i to važi, dakle, i za mene. Dakle, u prirodi je političara da, zaista, misle na kratke staze. Ako razmišljate o budućnosti, morate razmišljati na nekih 15 godina, a vaši političari misle da budućnost traje četiri godine, koliko traje njihov mandat. Mislim da je to prirodna stvar, iako to nije dobro, naravno. Ali, više mene brine nešto drugo. Ja stalno govorim mladim ljudima da ne čekaju starije da im ponude vlast, već ju je oni sami moraju uzeti. Dakle, moraju htjeti uzeti vlast, jer ona, zaista, pripada njima, a ne starim političarima. Mladi ljudi moraju biti energičniji, poduzetniji, i tražiti sebi mjesto u politici kako bi sebi osigurali sami budućnost. Stari političari im je neće pružiti. Ja sam, zaista, zavolio ovu zemlju. Mene, stvarno, iznenađuje velika razlika između političara koji imaju više od 40 i onih koji imaju do 35 godina. Oni drukčije razmišljaju. Prvima rješenja i dalje nameće prošlost, dok su drugi oslobođeni prošlosti i misle o budućnosti. Ovo je ključna razlika. Dakle, problem je što u politici dominiraju stari političari. Zato što je to tako i nema novih ideja, ali prošlost je sa starim političarima uvijek na dohvat ruke. Ovako je i u mojoj zemlji.

Ljiljan: Gdje vidite ljude sa novim idejama, koji nisu opterećeni prošlošću?

ASHDOWN: Recimo, vidim ih po općinama. Oni imaju taj osjećaj da moraju služiti građanima. Naprimjer, želio bih istaći načelnika Imamovića u Tuzli ili načelnika Općine Rudo, ili načelnika u Širokom Brijegu. Volio bih da nisu postavili onaj kip Franje Tuđmana, ali upravo u ovom mjestu ima ljudi koji su orijentirani drukčije nego što mi mislimo, bez obzira što imaju taj nacionalni karakter. Ukoliko želimo vidjeti nove snage, bolje ih je tražiti u manjim mjestima jer nisu opterećeni nekom visokom politikom. Da ne zaboravim spomenuti i načelnika Općine Turbe, koga sam upoznao na Bjelašnici.

Ljiljan: S obzirom na aktuelna događanja, koliko ste

zadovoljni radom Vijeća ministara, predsjedavajućim Terzićem, Predsjedništvom BiH, radom entitetskih vlada?

ASHDOWN: Nije moje da, kao razredni starješina, dajem neke ocjene o nečijem radu. Nesumnjivo, Vlada je uradila neke jako dobre stvari, ali moj posao je da hoću da se stalno radi i da nikada ne budem zadovoljan. Ja stalno moram da guram neke nove zadatke. Ja ljude ne ocjenjujem prema njihovoj etiketi i meni nije važno da li neko dolazi iz SDA, ili SDS-a, ili iz HDZ-a, ili SDP-a. Meni je važno kako oni rade, ne ocjenjujem ljude prema riječima, nego prema djelima.

Ljiljan: Kako ocjenjujete inicijativu evropskih političara o dogradnji Dejtona, s obzirom na to da ona dobiva podršku poslanika Evropskog parlamenta? Može li se desiti da dođe do sazivanja nove međunarodne konferencije kojom bi Dejton bio nadograđen, izmijenjen?

ASHDOWN: Dejton je dobar, jer je završen rat, ali nije dobar za izgradnju države. Tu je problem. I u Republici Srpskoj su svjesni da se moraju promijeniti neke stvari. Mislim da treba povesti debatu o izmjeni Dejtona u okviru Dejtona, a to je ono što smo činili do sada. Mi smo u posljednje vrijeme neke nadležnosti entiteta delegirali na nadležnost države. Međutim, svako ko vjeruje da će Neko iz međunarodne zajednice ili Evropske unije doletjeti u BiH, uzeti Dejtonski sporazum u svoje ruke, odletjeti u jednu američku zračnu bazu, on živi u snovima, jer to se neće desiti. Ukoliko ćemo mijenjati Dejton, onda ćemo to uraditi sami. Dakle, samo građani ove zemlje mogu promijeniti Dejton. Vidite, zakoni o odbrani ili indirektnom oporezivanju znače promjenu Dejtona. I konstituiranje Visokog sudskog vijeća je promjena Dejtona.

Ljiljan: Vi ne mislite da može doći do sazivanja nove međunarodne konferencije kojom bi se Dejton promijenio?

ASHDOWN: Ko će to organizirati? Pa, ja stalno govorim da moramo brzo provoditi reformu, ukoliko hoćemo izbjeći

katastrofu. Ako bismo u fokusu imali novu međunarodnu konferenciju, odmah bismo zaustavili reforme, a tada smo daleko od Evrope. Dakle, mislim da neće doći do nove međunarodne konferencije. Ustvari, tu konferenciju čekaju neki koji misle da će im pomoći neki "bijeli konj", a ne oni sami sebi. To je zavaravanje, vi morate praviti sebi državu.

Ljiljan: Dakle, reforme i reforme, a ne promjene Dejtona?

ASHDOWN: Upravo tako, jer reforme mijenjaju Dejton. Ne treba nam princ na bijelom konju.

Ljiljan: Da li znate neku državu u svijetu u kojoj se odlučuje na ovoliko razina, da ima ovoliko ministara i zamjenika u odnosu na broj stanovnika, ovoliko parlamenata, policije. Na aparat vlasti troši se blizu 70 posto budžeta. Može li ovakva država biti ekonomski održiva?

ASHDOWN: Naravno da ne znam. Zato moramo reformirati taj birokratski aparat, tu političku strukturu pojednostaviti. I opet kažem, samo vi to možete napraviti. Evropska unija traži da reformiramo policiju, ukoliko želimo imati režim bez viza. Ali ne treba misliti da postoji samo jedan model države. Ne mora značiti da je centralizirani model dobar kao što je to u Britaniji. Vrijednost je Evrope u tome što dopušta veliki broj modela. Možda BiH može biti poput Belgije. Kada bi se sada Belgija prijavila u Evropsku uniju, odbili bi je, jer to nije država. Da li će BiH biti kao Švicarska, od vas zavisi. Moramo provesti reforme kako bismo dobili državu koju želimo. Možda ne moramo biti centralizirana država. Naše odredište nije centralizirana država. Moguće da je naše odredište država koja će nalikovati mnogo više Švicarskoj. Da budete država kantona.

Ljiljan: Kako objasniti da se Distrikt Brčko sve više ekonomski razvija u odnosu na ostale dijelove države?

ASHDOWN: Jedan od razloga je taj što Federacija stoji mnogo bolje od Republike Srpske u ekonomskom smislu. Što je više reformi, jača ekonomija. Ali, pored toga u Brčkom je mnogo

toga urađeno u odnosu na entitete.

Ljiljan: Skupština Distrikta Brčko brže donosi odluke, nema mnogo razina vlasti, jedan je trezorski račun...

ASHDOWN: Oni su prvi zaboravili prošlost zato ih ništa ne sputava... Izvinjavam se, isteklo nam je vrijeme za intervju.

Ljiljan: Još dva pitanja...

ASHDOWN: Dobro.

Ljiljan: Na sjednici Federalnog parlamenta raspravljano je o neravnopravnosti Bošnjaka u pravosuđu i sigurnosnom sistemu. I Sulejman Tihić, predsjednik SDA, kaže u jednom intervjuu da vjeruje da ćete uvažiti opravdane primjedbe SDA? Zašto OHR ne izađe sa svim spiskovima imenovanih na funkcijama u pravosuđu i sigurnosnom sistemu? Tu je Vaš odgovor Sulejmanu Tihiću, koncipiran u deset pitanja.

ASHDOWN: Pazite, političari se ne smiju miješati u rad sudstva i policije. Ovo je potpuno kontraproduktivna kampanja. Ja ne mogu i neću odstupiti od ovakvog stava. Ukoliko bih to učinio, u Evropi bi shvatili da političari u BiH imaju uticaja na sudstvo, a to bi nas udaljilo od Evrope. Drugo, ono što govori gosp. Tihić zasnovano je na netačnim brojkama. Primjerice, 49 posto je tužilaca Bošnjaka, što govori da su Bošnjaci jako prisutni, a to govore brojevi a ne ja. I u policiji je 49 posto Bošnjaka. Ovdje se zaboravlja još nešto. Vijeće nije završilo svoj rad, nije prošlo ni polovinu svoga rada. Ali, ako se bude provodila kampanja, onda se potkopava provođenje zakona. Mislim da trebamo učiniti slijedeće: treba ostaviti prostora Vijeću da završi svoje poslove. Kada Vijeće završi svoj dio posla, siguran sam da će biti ispoštovana nacionalna balansiranost kadrova, da niko neće biti neravnopravan. Ukoliko Vijeće ne uradi svoj posao dobro, tada treba intervenirati. Tek tada ću se ja pridružiti onima koji su nezadovoljni.

Ljiljan: Pred kraj prošle godine najaktuelniji problemi su bili vezani za "Aluminij" i "Elektroprivredu BiH". Kada je ovo postao gorući politički problem, Vi ste ga presjekli jednom iznenadnom odlukom.

ASHDOWN: Ja sam morao djelovati kako bismo izbjegli daljnje probleme. Ovo je skandalozan neuspjeh mostarsko-hercegovačkih političara. Oni su morali djelovati, a ne ja. Da se nastavilo, došlo bi do sloma "mreže", a uništili bismo jedno preduzeće koje je najveći izvoznik u BiH. Zsigurno, ovdje nisam imao alternativu.

U prirodi političara je da misle na kratke staze. Ako razmišljate o budućnosti, morate razmišljati o nekih 15 godina, a vaši političari misle da budućnost traje četiri godine, koliko traje njihov mandat. Mislim da je to prirodna stvar, iako to nije dobro, naravno. Ali, više mene brine nešto drugo. Ja stalno govorim mladim ljudima da ne čekaju starije da im ponude vlast, već da je oni sami uzmu. Hoću reći, moraju htjeti uzeti vlast, jer ona, zaista, pripada njima, a ne starim političarima. Moraju biti energičniji, poduzetniji, i tražiti sebi mjesto u politici kako bi sebi osigurali budućnost

Dejton je dobar, jer je završen rat, ali nije dobar za izgradnju države. Tu je problem. Mislim da treba povesti debatu o izmjeni Dejtona u okviru Dejtona, a to je ono što smo činili do sada. Mi smo u posljednje vrijeme neke nadležnosti entiteta delegirali na nadležnost države. Međutim, svako ko vjeruje da će neko iz međunarodne zajednice ili Evropske unije doletjeti u BiH, uzeti Dejtonski sporazum u svoje ruke, odletjeti u jednu američku zračnu bazu, on živi u snovima, jer to se neće desiti. Ukoliko ćemo mijenjati Dejton, onda ćemo to uraditi sami. Dakle, samo građani ove zemlje mogu promijeniti Dejton

Vrijednost Evrope je u tome što dopušta veliki broj modela. Možda BiH može biti poput Belgije. Kada bi se sada Belgija

prijavila u Evropsku uniju, odbili bi je, jer to nije država. Da li će BiH biti kao Švicarska, od vas zavisi. Moramo provesti reforme kako bismo dobili državu koju želimo. Možda ne moramo biti centralizirana država. Naše odredište nije centralizirana država. Moguće da je naše odredište država koja će nalikovati mnogo više Švicarskoj. Da budete država kantona

Želio bih istaći načelnika Imamovića iz Tuzle, ili načelnika Općine Rudo, ili načelnika u Širokom Brijegu. Volio bih da nisu postavili onaj kip Franje Tuđmana, ali upravo u ovom mjestu ima ljudi koji su orijentirani drukčije nego što mi mislimo, bez obzira što imaju izražen taj nacionalni karakter. Ukoliko želimo vidjeti nove snage, bolje ih je tražiti u manjim mjestima jer nisu opterećeni nekom visokom politikom. Da ne zaboravim spomenuti i načelnika Općine Turbe, koga sam upoznao na Bjelašnici